

18.03.2021

POL-2021-25980

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Keskusrikospoliisin lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle koskien asiaa U 14/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission asetusehdotuksista Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) ((EU) 2016/794) annetun asetuksen muuttamiseksi ja Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä annetun asetuksen (EU) 2018/1862 muuttamiseksi

Komission asetusehdotuksissa Europolia koskevan asetuksen muuttamiseksi ehdotetaan Europolille laajempaa oikeutta toimia yksityisten toimijoiden kanssa, saada niiltä tietoja vapaammin ja tässä tarkoituksessa mahdollisuutta toimittaa asiaankuuluvia todisteita jäsenvaltioille. Europolille ehdotetaan myös mahdollisuutta vastata ns. big data -haasteeseen, jossa käsiteltäväksi tulee laajoja ja monimutkaisia tietoaaineistoja, joista on pystyttävä erottelamaan omien tehtävien kannalta olennaiset tiedot. Tämä edellyttää Europolin säädöspohjan uudistamista, sillä laajojen ja monimutkaisten aineistojen käsittelyyn nykyinen säädöspohja ei riittävällä tavalla ota huomioon tällaista esikäsittelytarvetta.

Uudistetut säännöt antaisivat Europolille mahdollisuuden perustelluissa tapauksissa tukea tehokkaasti tiettyä rikostutkintaa jäsenvaltioissa tai EPPO:ssa ja käsitellä kansallisten viranomaisten tai EPPO:n rikostutkinnan yhteydessä hankkimia tietoja kansallisen rikoslainsäädännön menettelyiden ja suoja toimien mukaisesti. Lisäksi vahvistettaisiin Europolin asemaa tutkimuksessa ja innovoinnissa sekä esitettäisiin muita tarkennuksia nykyiseen asetukseen, jossa selvennettäisiin ja vahvistettaisiin Europolin asemaa kolmansiin toimijoihin nähden.

Keskusrikospoliisi on seurannut asetusehdotuksen valmistelua yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa ja näitä ehdotuksen muutoksia on käsitelty Europolin Management Boardin ja Heads of the National Unit -kokouksissa, joissa ovat Suomen poliisin edustajat olleet läsnä. Valmistelun aikana ei ole noussut esiin seikkoja, joita olisi ollut syytä vastustaa. Keskusrikospoliisi pitää asetusehdotuksessa esitettyinä muutoksia perusteltuina ja kannatettavina.

Tässä samassa asiassa esitetään myös SIS-asetusmuutosta, jossa Europolille annettaisiin oikeus syöttää luotettavilta kolmansilta mailta saatuja tietoja Schengenin tietojärjestelmään. Perusteluina on se, että jäsenvaltiot eivät useinkaan voi itse tallentaa kolmansilta mailta tai kansainvälisiltä jär-

jestöiltä saatuja tietoja, koska kaikki jäsenvaltiot eivät näitä tietoja saa. Samoin voi ilmetä hankaluuksi yhdistää nämä tiedot kansalliseen lainkäyttövaltaan eikä jäsenvaltioilla ole välttämättä riittäviä keinoja analysoida ja tarkastaa saatuja tietoja.

Perusteluja ja esityksen tarkoitusta on pidettävä hyvänä. Ehdotus mahdollistaa Europolin tekemät kuulutukset Schengenin tietojärjestelmässä, jolloin tiedot ovat välittömästi myös etulinjan lainvalvontaviranomaisten käytössä. Europolin analyysikyvykkyys tuovat tietojen käsittelyyn selkeää lisäarvoa. Esityksessä tarkoitettujen kolmansien maiden tai järjestöjen tiedot voivat kuitenkin olla ainakin osittain päällekkäisiä Interpolin tietojärjestelmän tietojen kanssa, mikä saattaa käytännön työssä myös aiheuttaa sekaannuksia.

Europolin kuulutuksen rooli on olla tiedottava, jolloin kuulutuksessa ei, poiketen muista Schengenin tietojärjestelmän kuulutuksista, esitetä mitään toimenpidepyyntöä. Jäsenvaltiolla ei ole velvoitetta toimia kuulutuksen perusteella muutoin kuin keräämällä tietoja. Muut toimenpiteet kukin jäsenvaltio voi päättää kansallisen lainsäädännön perusteella. Lainvalvonnan kannalta tämänkaltaiset kuulutukset voivat aiheuttaa haasteita käytännön kohtaamistilanteiden johtamiselle ja resurssien käytölle, koska kuulutukset liittyvät terrorismiin tai muuhun vakavaan rikollisuuteen, mutta itse rikos voi olla kokonaan kansallisen lainkäyttövaltuuden ulkopuolella. Kuulutusten luonteen vuoksi myös luottamus Schengenin tietojärjestelmään ja sen tietosisältöön sekä vastavuoroisesti tunnustettuihin toimenpidepyyntöihin voi horjua.

Uuden kuulutusluokan voidaan ennakoida tuovan jonkin verran lisätyötä lisääntyneen viestinvaihdon vuoksi. Ennakkokonsultointi työllistää sekä Keskusrikospoliisin SIRENE-toimistoa ja muita, erityisesti terrorismiin liittyviä toimijoita, kuten Suojelupoliisia. Ennakkokonsultoinnille on luotava myös kansallinen prosessi ja sillä voi olla myös vaikutuksia tietojärjestelmäkehitykseen.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö Tero Kurenmaa

Kansainväliset asiat -linjan päällikkö
Rikostarkastaja Ari Määttä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 18.03.2021 klo 08:39. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.